

Coperta de I OPRÎȘAN
Viniete de DONE ȘTAN

Coperta I: Peisaj din munții Apuseni; în medalion:
tulnicărese pe muntele Găina.

Editura SAECULUM I.O.
ISBN 978-973-642-430-4

© Toate drepturile sunt rezervate
Editurii SAECULUM I.O.

MIHAI EMINESCU

**SFÂNTUL PĂMÂNT AL
TRANSILVANIEI**

Transilvania sub dualismul
austro-ungar

Ediția a II-a

Antologie, prefață, note și comentarii

de

D. VATAMANIUC

Editura SAECULUM I.O.

București – 2019

Respect pentru oamenii și cărți.

Eminescu spera că ziarul va avea o atitudine civilizată față de români. Orientarea aceasta nu putea fi pe placul cercurilor conducătoare maghiare și nu sprijină ziarul. În ianuarie 1877 el avea numai 63 de abonați, de unde și apariția sa nereglată.

FRAGMENTARIUM

Publicat în volum: *[Educațiunea străină]*, *[Fiecare lucru poartă în sine]*, în *Opere IX. Publicistica*, p. 447, 461; *[Austro-Ungaria și românii]* în *Opere XII. Publicistica*, p. 502; *[Dacă maghiarii]*, *[Stăpânul politic]*, *[De acolo au ieșit]*, *[Deși în realitate]*, *[Uniad Ioan]*, *[Ca toți românii]* în *Opere XIII. Publicistica*, p. 371, 372, 376, 377; *[Matei Corvin și Ștefan cel Mare]*, *[Blașenii și națiunea română]*, *[Promontorii ale Ardealului]*, *[Gens și constituție gentilă]* în *Opere XV. Fragmentarium*, *[Maghiara și româna]*, *Transilvania, Făgăraș, Comitetul Unedoarei, Maramureș, [Georgi] Fejer*, „*Codex diplomaticus*“ în *Opere XV. Fragmentarium*, p. 92, 100, p. 1098–1100.

Textele reprezintă reflecții cu privire la politica de deznaționalizare a românilor, promovată de cercurile conducătoare ungare sub dualism. Poetului îi place să situeze în Transilvania originea marilor figuri din istoria noastră și pune în legătură cu această provincie constituirea, ca state, a Munteniei și a Moldovei. Textele geografice cu care deschidem acest *Fragmentarium* sunt extrase din *Conversation-Lexicon*, iar cel din *Codex diplomaticus* se găsește în cartea lui Paul Hunfalvy, *Die Rumänien und ihre ansprache*, tipărită în 1883. Împărțirea administrativă a comitatelor este cea din secolul trecut din Ungaria. Denumirile latine, referirile la Decebal și daci, sublinierile nu se află în textele germane.

Eminescu stabilește analogii surprinzătoare, însă unele dintre ele nu se verifică documentar.

SUMAR

Prefată.....	5
Notă asupra ediției.....	14

Texte

[Elogiul limbii și poporului român].....	15
--	----

ACTIVITATEA POLITICĂ

1. Pactul dualist austro-ungar -	
„ficțiune diplomatică“.....	19
Să facem un congres.....	19
În unire e tăria	23
Echilibrul	29
[Andrei Șaguna și dualismul]	39
2. Serbarea de la Putna și Congresul	
studentesc	41
[Manifestul studenților români și	
Programul festivităților de la Putna]	41
[Răspunsul studenților din Blaj].....	44
3. Imperiile vecine și „Daco-România“	46
[Unitatea prestată a poporului român]	46
[Idealul unei „Daco-Români“]	50
[Imperiile vecine și „Daco-România“].....	51
4. Politica României de apropiere față de	
Imperiul austro-ungar	54
[Demersurile lui Maiorescu și presa din	
Transilvania]	54
[„Observatorul“ din Sibiu].....	57

5. Conferința politică a românilor sub stăpânirea dualistă.....	59
[Convocarea conferinței]	59
[Conferința electorală și constituirea Partidului național român]	60
[Conferința electorală și „Memorialul“ românilor]	61
[Cuvântarea lui Vinčențiu Babeș la Conferință].....	63
[Scrisoarea lui Alexandru Mocioni către alegătorii din Lugoj].....	63
[„Memorialul“ românilor].....	64
6. Congresul Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania	70
[Convocarea Congresului].....	70
[Circulara mitropolitului românilor]	72
[Congresul bisericii românilor și presa maghiară].....	72
7. Politica guvernelor ungare față de „naționalități“ și față de români.....	75
Austro–Ungaria și naționalitățile.....	75
[Ce vor maghiarii cu aliații lor]	81
Din Transilvania.....	84
O lege maghiară contra exportului nostru ...	84
[Situția din Banat].....	87
Mobilizare în Austro–Ungaria.....	93
8. Biserica și școala românească sub dualism.....	94
[Biserica și școala românească sub dualism]... ..	94
[Maghiarizarea școlilor românești].....	115
[Biserica românilor și politica de maghiarizare a școlilor românești]	119
[Memoriul împotriva maghiarizării școlilor românești]	122
Situția din Ardeal.....	133

„Pester Lloyd“ și românii din Transilvania .	138
9. Oameni politici și misiuni diplomatice	145
[„Din Sibiu se vestește“].....	145
[Miniștri români la Sibiu]	145
[D. ministru prezident]	145
[„Foile noastre oficioase“].....	147
10. Comitetele femeilor române pentru ajutorarea răniților și a familiilor lor.....	152
[Si non e vero, e ben trovato]	152
[Damele române din Transilvania].....	153
Comitetele pentru ajutorul răniților	154
11. Guvernele ungare și „civilizarea Orientului“	156
[Guvernele ungare și „civilizarea Orientului“].....	156
Traduceri ungurești	160

VIATA CULTURALĂ

1. Limba română, moștenire prestatală.....	164
[Limba română, moștenire prestatală]	164
Studii asupra pronunției.....	164
[Vechiul scris românesc].....	169
Pomologie	172
[Terminologie științifică]	173
2. Instituții culturale	175
[Asociațiunea transilvană și activitatea ei]... ..	175
Repertoriul nostru teatral.....	180
Teatrul românesc în Lugoj (Banatul Timișan).....	187
3. Personalități ale vieții culturale și științifice..	189
Medalia Bene–Merenti.....	189
O serbare seculară.....	189
[August Treboniu Laurian și Cezar Bolliac]	190

Respect pentru oameni și cărți

4. Cărți	192
[Românii din Ungaria, Transilvania și Bucovina]	192
Jidovul talmudist	195
„Romänische Skizzen“	196
„Pomăritul, întocmit cu deosebită privire la grădina școlară“ de D. Comșa	197
Nou A-B-C-Dar românesc de Vasile Petri..	202
Învățământul elementar în Ardeal.....	206
[Monopolul cărților didactice].....	209
[Cărți interzise].....	209
5. Reviste. Ziare	212
[„Raportul Societății «România Jună»“].	212
[„Calendarul bunului econom“]	213
[„Foișoara «Telegrafului român»“ și noua orientare în viața culturală transilvăneană]	215
Calendar pe anul 1878	216
[„Albina Carpaților“].	216
[„Școala română“]	217
[„Telegraful român“ și jurnalistica maghiară].	217
Ziar unguresc	217
Fragmentarium.....	219
Transilvania	219
Făgăraș	219
Comitatul Unedoarei	220
Maramurăș.....	221
[Georgi] Fejer, „Codex diplomaticus“	222
[Promontorii ale Ardealului]	222
[Gens și constituție gentilă]	222
[Deși în realitate]	223
[De acolo au ieșit trei dinastii române]	223
[Blăsenii și națiunea română]	223

[Maghiara și româna]	224
[Fiecare lucru poartă în sine].....	224
[Uniad Ioan]	224
[Ca toți românii adevărați]	225
[Matei Corvin și Ștefan cel Mare].	225
[Dacă maghiarii].....	225
[Austro-Ungaria și România]	226
[Educațiunea străină].....	226
[Stăpânul politic].....	226

Note și comentarii

sabia mea.“ – Boiarii toți numa ize și-au căutat între ochi, și nime nu se mai plângea de nimic, de silă sau de strâmbătate în zilele lui Traian împărat.“

Singura locuțiune învechită este „a-i veghea voie cuiva“, înlocuită astăzi prin „a-i intra cuiva în voie“; încolo aceste șiruri sunt *astăzi* înțelese la Oradea Mare sau în Sighetul Maramureșului, deși sunt scrise înainte de 250 de ani la Buzău.

Întreg cronograful acesta, scris mărunțel pe mai bine de 800 de fețe și bogat în locuțiuni propriie numai limbei românești ar fi astăzi priceput ca și pe timpul în care s-au scris.

ACTIVITATEA POLITICĂ

1. Pactul dualist austro-ungar - „ficțiune diplomatică“

SĂ FACEM UN CONGRES

Dacă răstunarea ministeriului Giskra-Hasner ar aduce cu sine căderea sistemului, a constituțiunii, a dualismului, ce rol vor juca românii la regenerarea bătrânei Austrie? Sta-vor ei cu mânele în sân, cum sunt obicinuiți a sta, intimidă-se-vor de țipetele bufone ale maghiarilor sau nemților, ori vor merge cu fruntea deschisă, solidari cu celelalte națiuni care au aspirațiuni comune nouă, spre a apela la simțul de dreptate al tronului, spre a-l sili să ceadă voințelor supreme ale popoarelor? Până când să domnească cutare ori cutare și nu toți? Suveranitatea și legislațiunea trebuie să purcedă de la toate popoarele ca atari și puterea executivă trebuie redusă la simplul rol de mașină fără voință proprie în mecanismul cel mare al statului. Nimeni nu trebuie să fie aicea stăpân decât în acele popoarele însele, și a trece suveranitatea în alte brațe decât în acelea ale popoarelor e o crimă contra lor. Eu nu înțeleg aicea două popoare ori două coterie, ci pre toate. Dar pentru a efectua această reformă mare într-un stat unde sunt atâtea rămășițe putrede ale trecutului, atâtea prejudețe fatale și atâtea mașine vile și fără de suflet, gata în orice moment de a susține acele prejudețe trebuiește o energie eroică, trebuie cu desprețul libertății și a vieții tale să proclami ceea ce ai datoria de a proclama.

În această operă ce pare a se pregăti, românii trebuie să

Respect pentru oameni și căști

joace un rol eminent activ. Trebuie ca sufletul acestei națiuni vechie să lucreze cu toată vigoarea sa de fier, căci aicea nu mai e vorba de declamațiuni vane, ori de oportunitate, acuma nu-i mai e permis nimănui de a merge cu cutare ori cu cutare persoană, fie aceea prelat, fie ilustritate, fie magnificență, ci cu toții uniți trebuie să mergem cu principiul, cu națiunea. Și, într-adevăr, dacă ar fi în inima noastră o singură schinteuță din virtutea antică a oamenilor pre carii noi ne măgulim de a-i avea de străbuni, a romanilor, am vedea ce absurd e să cerșim de la maghiari drepturile cari ni se cuvin și cari trebuie să ni le luăm pre altă cale.

Românii, în genere vorbind, s-au purtat mai mult rău decât bine. Să ne silim a enara faptele.

Adunarea de la Miercurea se constituie și-și alege un comitet. Un comisar gubernial oarecare sistează activitatea acelui comitet, fără ca să arate din ce cauză, și românii primesc această sistare fără ca să proteste în fața lumii, fără ca această infracțiune în dreptul de a se întruni să fie urmată de destituirea funcționarului și a ministrului ce a ordonat-o. Amploiatul, fie el ministru, fie comisariu regesc, trebuie să înțeleagă spiritul legilor al căror mănținătoriu e și trebuie să le interprete cu fidelitate.

Îndată ce nu știe ori nu voiește a le interpreta fidel, trebuie destituit.

Uniunea Bănatului a fost forțată, căci a fost făcută contra voinței românilor, uniunea Transilvaniei a fost făcută fără de a se întreba românii. Cine a protestat contra? Cine a alarmat Europa într-o cestiune atât de gravă? Nimeni.

Avem dreptul de a petițiuna. Sala tronului este, *trebuie* să fie deschisă popoarelor ca și indivizilor, și inima suveranului trebuie să fie dreaptă și nepărtinitorie, fără considerante unilaterale, față cu toți, asemenea limbei la cumpănă, asemenea ecuilibrului voințelor umane ce se numește drept; căci în secolul al nouăsprezecelea aceasta e *singura* rațiune de a fi a monarhilor, alta nu cunoaștem și nici nu voim a cunoaște. Ei bine, cine a uzat energic de acest drept pentru a scăpa națiunea română de forțarea la o uniune pre care ea n-o voiește și n-o recunoaște? Nimeni.

În Năsăud, un om se alege cu *un* vot, ba are până și

temeritatea de a cere verificarea acestei alegeri. Ei bine, carii sunt alegătorii carii să proteste contra reprezentării lor din partea unui om pre care ei nu l-au ales? Nimeni. Oare murit-a orice dreptate? Oare luatu-ni-s-a dreptul de a petițiuna și a protesta? Oare am uitat cumcă tronul *trebuie* să fie drept, căci aceasta e rațiunea sa de a fi?

Dar departe de a fi numai atâta. Un insolent are cutezanța de a spune în camera Ungariei *cumcă națiune română nu există*. I se răspunde că există și nimic mai mult; ca și când acel om n-ar fi știut-o, ca și când el ar fi spus-o cu altă intențiune decât ca să arunce o nouă umilire asupra națiunei românești. Aicea trebuia un protest energic și formal contra purtării neexcusabile a unor deputați cari n-au respect de națiuni întregi; trebuia demisiunarea deputaților români dintr-o Dietă care nu se respectă, nerespectând neci chiar individualitatea celorlalte națiuni. Ce prezident e acela care lasă ca un insolent să insulte, nerevocat la ordine, o națiune întreagă?

Un altul ni spune cumcă am face poate bine de a emigra în România, recte de a părăsi acest pământ, care e cu mult mai mult drept și cu mult mai multă rațiune al nostru decât al lor. Cine protestă contra unor asemenea insinuațiuni pre cât de răutăcioase pre atât de bine calculate? Nimeni. Cunoaștem ființele acelea linse, acele suflete de sclav cari fac politică de oportunitate, cari cerșesc posturi pentru ei în loc de a pretinde categoric și imperativ drepturi pentru națiunea lor, carii zic cumcă românii n-au neci un drept în această țară și cumcă trebuie să cerșească pentru a căpăta. Politică demnă de reprezentanții ei! Îi cunoaștem, zic, și nu ne place de a vedea pre sincerii noștri deputați naționali jucând pre instrumentele acestor creature. Națiunea română trebuie să se pună pre terenul de drept pre care stau toate celelalte națiuni ale Austriei, nimica mai mult și neci o iotă mai puțin. Cine cede degetul va trebui să ceadă și mâna. Puși odată pre acest teren de drept, nu trebuie să cedem nimănui neci cât e negru sub unghie, căci numai o egală îndreptățire poate duce la liniște și la împăcare. Politica lingăilor trebuie lăsată pre seama lingăilor; pre flamura noastră trebuie scrise pur și simplu voințele noastre. Cehii spun în organele lor cumcă vor face opozițiune până atuncea

Respect pentru oameni și cărți

pană când se va recunoaște deplina autonomie a Boemiei. De ce să nu cerem neted și clar pentru noi ceea ce cehii pretind pentru ei? Tranzacțiuni în drepturi naționali nu se încap, împăcarea cu ungurii ori cu nemții nu se încap până ce nu vor cede ei ceea ce voim noi; căci față cu sistemul constituțional de astăzi, față cu dualismul trebuie să fim *ireconciliabili*.

Starea de față a lucrurilor e de natură ca să inspire orișicui neîncredere și să-l facă îngrijit asupra marilor schimbări ce se prepară a trece preste imperiu. Oricare bun cetățean are de datoriu de a se ocupa de viitorul patriei sale, și de aceea și românii, prin natura lucrurilor, au datoria de a provoca un congres general al lor, care să determine atitudinea națiunii românești față cu o eventuală schimbare a sistemului constituțional. Vom vedea care guvern va avea sfrontarea ca să oprească adunarea unui congres de cetățeni pacifici, carii vor să discute asupra afacerilor publice ale statului căruia ei aparțin. În caz dacă congresul și-ar alege oamenii săi de încredere, cari să-l reprezinte față cu tronul, aceștia trebuie să fie înainte de toate *energici și de caracter*. Oricine a șovăit numai o dată în cariera sa politică, fie el prelat, fie ilustrate, fie magnificență, trebuie înlăturat cu îngrijire, căci aicea trebuiesc oameni ai faptei pre care să nu-i orbească nici șansele, nici aurul, nici stelele și ordurile mari (cari în genere se pun pre inime mice!) și, apoi, cu oameni probi și de caracter nu se încap tranzacțiuni încurcate. Ei vor cere pentru națiunea lor cât li va ordona națiunea ca să ceară, și nu vor cede nici o iotă din pretensiunile lor, căci nu vor avea astuția de a o face.

Dacă mai are cineva o singură îndoială despre importanța unui congres, acela cugete numai cât de degradați trebuie să fim noi românii, dacă până și maghiarii, poporul cel mai decăzut al Europei moderne, au ajuns să fie stăpâni noștri și să-și bată joc de noi în ședințele acelei adunături ce se pretinde Cameră.

Am desperat de mult de a cere de la români virtutea și demnitatea străbunilor, neci credem că am putea deștepa în el simțul cetățeanului Romei; dar neci că facem aicea apel la simțăminte de cari noi nu suntem capabili, ci numai la simplul simț de demnitate și mândrie curat omenească.

Într-adevăr, nu mai suntem noi meniți de a dicta legi lumii, dar neci am trebui să fim așa de abrutizați ca să ne degradăm noi pre noi înșine la rolul de sclavi. Trebuie să încete aceste referințe de dominați și dominatori; trebuie să fim puși pre picior de națiune egal îndreptățită față cu națiune egal îndreptățită. E timpul ca să ni se răsplătească și nouă sacrificiile cari le-am adus secol cu secol acestei Austrie carea ne-a fost vitregă și acestor Habsburgi pe carii îi iubim cu idolatrie fără să știm de ce, pentru cari ne-am vărsat de atâtea ori sângele inimei noastre fără ca ei să facă nimica pentru noi. Astăzi credem că ar fi venit timpul ca să pretindem și noi ceea ce ni-se cuvine de secol. E timp să declarăm neted și clar că în țara noastră (căci este a noastră mai bine decât a orișicui) noi nu suntem nici vrem să fim maghiari ori nemți. Suntem români, vrem să rămânem români și cerem egala îndreptățire a națiunii noastre. Față de orice încercare de deznaționalizare ori suprematizare, întrebăm cu răceală și conștiinți de drepturile ce ni le dă aboriginetatea noastră și spiritul secolului: „Cine sunt acești oameni și ce vor ei în țara noastră?”

Recapitulăm:

1) În caz dacă opiniunea publică a popoarelor Austriei ar cere schimbarea sistemului constituțional de astăzi, românii, spre a fi factori eminentamente activi întru formarea viitorului imperiului, să convoace un congres general al lor, în care totată națiunea românească să fie reprezentată și care să decidă atitudinea ei față cu situațiunea cea nouă ce impregiurările par a o crea și impune imperiului.

2) Congresul să se declare solidar cu națiunile din Austria ce urmăresc aceleași interese ca și cea română.

3) Congresul să-și aleagă reprezentanța sa, care să comunice tronului voința națiunii românești, cerând a ei satisfacere.

ÎN UNIRE E TĂRIA

Citim în „Politik“, ziarul intereselor cehe, următorul articol demn de toată luarea aminte:

„Cât timp au servit reprezentanții popoarelor ce persistă

Respect pentru omene și căci

în opozițiune de stafagiu pentru pseudo-parlamentarismul din Viena, tocmai atâta au ținut sistema răsturnată și puterea și mândria purtătorilor ei. Îndată însă ce au ieșit din senatul imperial tirolezii și după ei polonii, slovenii și triestinii, în același moment a fost pre capăt și cu gloria de pân-acuma a oamenilor constituțiunei din decembrie.

Acuma e un timp de tranzițiune dintr-o stare *nesuferită, nesurportabilă* chiar, în niște referințe mai sănătoase și mai conforme naturei lucrurilor. Un ministeriu administrativ va forma deocamdată valul după care se vor începe comunicațiunile cari să ne ducă la ceva mai bun decât cele ce au existat până azi. E un început modest acesta, nu trebuie să ne împlă tocmai cu iluziuni; dar poate că totuși va fi odată un „început“. Dacă e însă să se pregătească și să se creeze ceva cu minte, dacă e ca să scoatem odată carul din noroi, *trebuie ca din nici o parte să nu ne punem alene mânele în sân*. Credem a fi trecut pentru totdeauna timpii aceia în cari popoarele—și cugetau incorporată înțelepciunea cea mai mare în eventualele sfere nalte ale guvernului; timpi în cari popoarele lăsau orice inițiativă pre sama cercurilor acelora, pre când ele însele se dedeau letargiei și unei neiertate neglijențe spirituale. Acuma nu mai poate succede o operă bună decât atuncea când „vocea poporului“ se face auzită tare și clar până și în cercurile cele mai nalte, spre a li se face cunoscut cu precizie: *ceea ce vrem și ceea ce nu vrem*.

Într-un stat ca cel austriac nu e însă de ajuns ca fiecare popor să se facă destul de remarcabil pre sine numai și să pledeze fiecare pro domo sua: ci aicea o pretinde principiul conservărei de sine *ca să se sprijinească unul pre altul și să participe la această operă de reconstrucțiune toate popoarele acelea cărora li-s comune interese mai mult ori mai puțin egale sau simile!*

Dacă polonii și slovenii ar fi primit în februaru 1867 programa ce-o statuase boemii și dacă ar fi ajutat la execuțiunea ei, s-ar fi scutit pre sine și pre imperiu de multe suferințe și de multe umiliri. Această programă însă a fost așa de corectă și așa cu totul tot de esactă, încât în urma urmelor ei totuși eu revenit la ea prin părăsirea senatului imperial.

Însă cât timp prețios s-a pierdut prin aceaseta. De ce și-au cumpărat ei prin fapte o învățătură pre care putea să le-o dea mai mult decât cu prisos o cugetare simplă și o cumpănire dreaptă a lucrurilor în mai puțin de o oră. Împregiurarea cumcă programa boemă a avut drept poate să ne măgulească oarecum; însă această împregiurare nu ni va putea restitui multele pierderi dureroase pre cari le-am suferit prin aceea că din partea aliaților noștri naturali n-au venit mai curând la cunoștință.

În perioada de tranzițiune de acuma trebuie să ne unim cu toții în aceea *că să nu mai cădem din nou într-o greșeală asemenea celei din trecut*. Polonul, slovenul, tirolezul și triestinul doresc tot așa de bine ca boemul și moravul ca să vină odată o stare de lucruri care să respecte drepturile vechie și trebuințele moderne ale fiecăruia din aceste popoare. Să facem dar o mai strânsă ligă spirituală întreolaltă, să comparăm toate pretensiunile noastre comune și să ni garantăm drepturile noastre speciale, întru cât se vor putea împăca numai cu interesele comune. Să ne folosim dar de timpul care ni se dă pentru înnoirea unei legături tari, care să aducă la valoare și îndeplinire principiile noastre și care să lege una de alta ca într-un lanț condițiunile existenței noastre pentru mântuirea tuturor.

Trebuie să ne simțim și înțelegem cu acurateță unul pre altul, pentru ca să facem de rușine viclenia ianmicilor noștri comuni, a căror țintă rămâne totdeauna aceeași și cari nu vor nimica mai puțin decât *de a ne dezbină întotdeauna*. *Nici un popor să nu se mai lase sedus de la flamura comună prin promisiuni cari se inspiră doar conducătorilor săi*. *Să ne aducem aminte de trecut, care ne-a învățat cu mii de fapte atât de amare cumcă numai o solidaritate tare poate să ne îndeustuleze și să îndeplinească toate la care suntem îndreptățiți*. *Să ne ferim din calea ademenirilor contrarilor, fie ele cât de strălucite!*

Știm cum boemul și moravul vor rămânea tari și neclintiți pre lângă declarațiunea lor, știm cumcă polonul va păstra dreptul său în deplinea lui măsură, știm cumcă slovenul și triestinul se vor aranja după trebuințele lor și că tirolezul va ținea la vechile stipulate ale țării sale, la privilegiile și drepturile sale, însă toate acestea se pot prea

Respect pentru oamenii și cărți

bine regula astfel încât totul să se întâmple în înțelegere comună, căci numai prin această înțelegere putem garanta unei nouă și mai bune stări de lucruri o durată sigură. Poate că se vor ridica voci și din celelalte țări germane ale imperiului, ale căror conducători de până acum au feștelit-o cu doctrinarismul lor; voci cari să se decidă imperativ pentru noua alianță a popoarelor.

„Fiecărui ce-i al lui și tuturor drept și îndestulare“ – asta să fie deviza noilor confederați. Din această deviză însă să vadă și compatrioții noștri germani din Boemia și Moravia cumcă noi nu căutăm nicidecât ca să-i suprematizăm cumva.

„Cu toți germanii din Austria se vor înțelege declarații boemi mai curând și mai lesne decât cu germanii din Boemia“ – zise mai deunăzi un om de stat care se interesa foarte mult de cursul lucrurilor în imperiu, după cum ne informăm dintr-o știre demnă de crezut.

Oare această vorbă fatală, în care zace atâta durere și atâtea consecințe teribile, să rămână întotdeauna adevărată? Noi n-am cercat niciodată de a suprematiza pre germanii din Boemia. Îndată ce vor voi să facă pace cu noi, li întindem cu francheță și onestitate mâna noastră compatriotă, care voiește ca ei să aibă aceleași drepturi pre cari noi le cerem și pentru noi. „Foaia nescrisă“ pre care le-a lăsat-o deja declarațiunea noastră, deplina garantare a dezvoltării lor naționale pre lângă o cât se poate mai mare libertate politică și pre lângă selfgovernment municipal, toate acestea li stau încă spre dispozițiune. Din toată inima vrem odată o adevărată pace națională în țară și sfârșitul tuturor acestor certe și lupte carile sug măduva patriei noastre comune. Noi n-am dorit niciodată subjugarea unui popor prin celălalt, ci am recunoscut întotdeauna de semnul unui simț servil când o națiune voiește să facă din cealaltă serva ei umilită. *Însă tocmai pentru aceasta e de trebuință ca să se creeze o adevărată federațiune a popoarelor, în care unul să stea pentru toți și toți pentru unul; – o federațiune care să garanteze dezvoltarea liberă a fiecărui popor și care să apere dreptul special al fiecărei țări, întru cât însă acest drept nu desprețuiește interesele celorlalți.*

De li va succede popoarelor ca să fundeze această federațiune, atuncea fiecă guvern o va primi de programa a sa și va trebui să lucreze în *spiritul ei*. Atuncea nu trebuie să mai așteptăm o incertitudine nesigură, atuncea vom avea în mâni garanția unui viitori cert și sigur și *nu vom mai lăsa să ne-o răpească nimenea.*“

Până aicea ziarul „Politik“.

Va să zică, dacă presupunem cumcă acest ziar e espresiunea opiniei publice a cehilor, atuncea cehii cer o federațiune care să garanteze dezvoltarea liberă a fiecărui popor ca atare; și se pare cumcă aceasta ar fi și ideea celorlalte naționalități ale Austriei.

Ce fac românii pentru a se alia acestei idee? – Căci, vă încredințez, dacă românii vor lăsa să li scape și această ocaziune, dacă vor lăsa ca ideea să se localizeze numai la popoarele cari o manifestă în gura mare, dacă românii nu vor ajuta să generalizeze căderea constituțiunei din decembrie asupra imperiului întreg, atuncea lupta noastră va deveni din ce în ce mai grea, căci în urmă nu va mai fi nimeni în opozițiune afară de noi, pre când azi avem atâtea națiuni cari au interese comune nouă și se luptă alături cu noi. În momentul când toate națiunile dau cu piciorul stărei de față a lucrurilor, numind-o *nesuferită și nesuportabilă*, au și românii dreptul și dătoria de a-i da cu piciorul, căci, pregetând și rămași singuri pre câmpul de luptă, nimeni nu se va mai spăria de opozițiunea noastră singuratecă.

Nepăsarea noastră ne pierde. Să nu ne mirăm dacă organele noastre de publicitate au devenit în timpul din urmă moi și împăcăcioase; căci, cum zice mai sus campionul presei boeme, contrarii vor ști totdeauna să ametească capetele până și a conducătorilor noștri cu *promisiuni lucie, dar etern minciunoase*. Cine ar crede cumcă ungurii, chiar de-ar promite-o, vor găsi în ei atâta simț de dreptate încât să redeie, d. es., autonomia Transilvaniei, pre care au răpit-o fără consimțământul românilor? Și apoi neci nu avem noi să cerem de la unguri ceva, căci ei nu sunt competenți să ni dea nimica. Când un făcător de rele comite o infracțiune în avere publică ori privată, nu e făcătorul de rele instanța